

SELKOKIELELLÄ FÖLIIN

Selkokielineen mukautus Turun seudun joukkoliikenteen
Bussikortit-oppaasta

Lotta Kujala

Opinnäytetyö, kevät 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Kujala, Lotta. Selkokielellä Föliin – Selkokieline mukautus Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortit-oppaasta. Kevät 2015, 64 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, Tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tilaajat olivat Turun seudun joukkoliikenne ja Yhteispalvelu Monitori. Opinnäytetyössä tehtiin selkokieline mukautus Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortit-oppaasta. Oppaassa oli tietoa kaikista Turun seudun joukkoliikenteen bussikorteista. Oppaassa kerrottiin erilaisten bussikorttien, esimerkiksi arvo- ja kausikorttien, hinnoista ja siitä, kenelle kortit on tarkoitettu.

Opinnäytetyön tavoitteena oli mahdollistaa Bussikortit-oppaan tiedon saavutettavuus myös henkilöille, joilla on vaikeuksia ymmärtää puhuttua tai kirjoitettua yleiskieltä. Mukautuksen kohderyhmäksi valikoituivat aikuiset selkokielen käyttäjät. Tavoitteena oli tuottaa mukautus, josta mahdollisimman monen asiakasryhmän jäsenet hyötyisivät.

Selkokieline mukautus tehtiin Hannu Virtasen kirjassa Selkokielen käsikirja olevien selkokielen kirjoitusohjeiden mukaisesti. Virtasen kirjassa olevat ohjeet ovat yleisiä ohjeita, jotka sopivat monelle selkokielen käyttäjälle. Mukautuksen ulkoasussa käytettiin Virtasen kirjan ohjeita.

Mukautuksen ensimmäinen versio tehtiin Virtasen kirjan ohjeiden mukaisesti. Tämän jälkeen mukautus tarkistettiin ja Selkokeskuksen edustaja antoi siihen palautetta. Tämän jälkeen mukautuksesta tehtiin valmis versio. Valmiissa mukautuksessa on sisällysluettelo ja sen jälkeen tietoa eri bussikortti vaihtoehdoista. Alkuperäisessä oppaassa tiedot olivat selkeässä järjestyksessä, joten mukautuksessa olevat tiedot seuraavat samaa järjestystä.

Asiasanat: selkokieli, mukautus, saavutettavuus

ABSTRACT

Kujala, Lotta. To Föli with plain language – Adaption of Turku region traffics Travelcard guidebook in plain language. Spring 2015. 64 p., 1 appendix.

Diaconia University of Applied Sciences, Degree programme in Sign language and interpreting, Degree: Interpreter

The aim of this thesis was to create an adaption of Turku region traffics Travelcard guidebook in plain language. The aim was to enable information to those who have difficulties understanding spoken or written standard language. The target group of the adaptation was adults who use plain language. The aim of this thesis was to create an adaptation from which many client groups could benefit.

The book “Selkokielen käsikirja” written by Hannu Virtanen was used in making of the adaptation. The instructions he had written about writing in plain language were followed. The instructions were general instructions which are suitable for many client groups.

Two versions of the adaptation were made. The first adaptation was written using the instructions found in Virtanens’ book. The adaptation was revised and improvement ideas were given by Selkokeskus. Modifications were made to the first adaptation and that was the final adaptation.

Keywords: plain language, adaptation, accessibility

SELKOKIELINEN TIIVISTELMÄ

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusohjelma: Viittomakieli ja tulkkaus

Tekijä: Lotta Kujala

Opinnäytetyön nimi: Selkokielellä Föliin – Selkokielineen mukautus Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortit-oppaasta

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 64

Liitteiden määrä: 1

Opinnäytetyöni on selkokielineen versio

Turun seudun joukkoliikenteen

Bussikortit-oppaasta.

Bussikortit-oppaassa kerrotaan,

millaisia bussikortteja voit ostaa.

Opinnäytetyön tavoite oli,

että kaikki saavat tietoa bussikorteista

myös selkokielellä.

Selkokielineen versio Turun seudun

joukkoliikenteen Bussikortit-oppaasta

on tarkoitettu aikuisille.

Käytin mukautuksessa apuna ohjeita

selkokielen kirjoittamisesta.

Ohjeet ovat Hannu Virtasen kirjoittamia.

Opin paljon uusia asioita selkokielestä,

kun tein opinnäytetyötäni.

Tarvitsen työssäni selkokieltä,

joten opinnäytetyöstäni on paljon apua minulle.

Asiasanat: selkokieli, mukautus, saavutettavuus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	8
2 TYÖN TILAAJAT.....	10
2.1 Föli – Turun seudun joukkoliikenne	10
2.2 Yhteispalvelu Monitori.....	10
3 TUTUSTUMINEN SELKOKIELEEN.....	11
3.1 Yleiskieli.....	11
3.2 Selkokieli	11
3.3 Selkokielen tarve	12
3.4 Selkokielelle mukauttaminen ja kääntäminen	12
3.5 Selkokieli saavutettavuuden välineenä	14
4 SYITÄ SELKOKIELEN TARPEELLE	16
4.1 Selkokielen käyttäjäryhmien jaottelu.....	16
4.2 Kehitysvammaisuus.....	16
4.3 CP-vammaisuus	17
4.4 Autismin eri muodot.....	17
4.5 Kielellinen erityisvaikeus.....	18
4.6 Aivoverenkiertohäiriö	18
4.7 Muistihäiriöt	18
4.8 Erilaiset oppijat	19
4.9 Suomea toisena tai vieraana kielenä käyttävät.....	19
5 SELKOKIELEN KIRJOITUSOHJEET	20
5.1 Yleistä.....	20
5.2 Tekstitaso	20
5.3 Sanastotaso.....	21
5.4 Havainnollisuus ja vaikeat rakenteet.....	21

5.5 Lause- ja virketaso.....	22
5.6 Tekstin tarkistus.....	22
5.7 Tekstin ulkoasu.....	22
6 SELKOKIELISEN MUKAUTUKSEN TOTEUTUS	24
6.1 Bussikortit-opas	24
6.2 Olennaisten asioiden sisäistäminen ja ydinasioiden etsiminen.....	24
6.3 Selkokielen mukautuksen työstäminen	25
6.3.1 Mukautuksen rakenne	26
6.3.2 Haasteet.....	26
6.3.3 Tarkistus.....	27
6.3.4 Valmis versio	28
7 POHDINTA JA ARVIOINTI	29
LÄHTEET.....	31
LIITTEET	33
LIITE 1: Selkokielen mukautus Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortti-oppaasta.....	33

1 JOHDANTO

Olin syksyllä 2014 mukana järjestämässä pop up -tapahtumaa kauppakeskus Skanssin Yhteispalvelu Monitorissa. Tapahtuma järjestettiin puhevammaisten viikolla. Pidimme pop up -tilaisuudessa tiedotuksia kuva- ja viittomakommunikaatiosta ja esittelimme halukkaille puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä ja -laitteita. Tämän tapahtuman suunnittelun yhteydessä Monitorin palvelupäällikkö Raimo Oksa toi esiin tarpeen selkokieliselle ja kuvitetulle versiolle Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortit-oppaasta. Lähdin työstämään ideaa ja päädyin tekemään oppaasta selkokielisen mukautuksen opinnäytetyönäni. Puhevammaisten tulkkeina käytämme työssämme paljon selkokieltä, joten aihe on mielestäni todella mielenkiintoinen ja tarpeellinen.

Tein pop up -tapahtumaa varten selkokielisen mukautuksen Bussikortit-oppaan Arvokortit-osiosta ja lisäsin siihen kuvat. Huomasin kuitenkin tätä ensimmäistä harjoitusversiota tehdessäni, että kuvien yhdistäminen selkokieliseen mukautukseen on hankalaa, ja koin parhaaksi keskittyä selkokielisen mukautuksen tekemiseen koko oppaasta. Mielestäni selkokielinen mukautus oli selkeä ilman kuvia. En myöskään löytänyt sopivaa tapaa yhdistää mukautukseen kuvia ilman, että siitä olisi tullut sekava ja vaikeasti ymmärrettävä.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli mahdollistaa tiedon saavutettavuus myös henkilöille, joilla on vaikeuksia ymmärtää kirjoitettua tai puhuttua yleiskieltä. Tavoitteeni on mahdollistaa aikuisille selkokielen käyttäjille tiedonsaanti heille ymmärrettävällä tavalla. Halusin mukauttaa oppaan selkokielelle tavalla, joka sopii mahdollisimman monelle asiakasryhmälle. Pyrin seuraamaan mahdollisimman hyvin selkokielen kirjoittamiseen liittyviä yleisiä sääntöjä ja ohjeita, jotta mukautuksesta tulisi mahdollisimman yleiseen käyttöön sopiva. Tavoitteeni oli, että mukautus tulee käyttöön ja siitä on hyötyä selkokieltä käyttäville asiakkaille. Valitsin mukautukseni kohderyhmäkseni juuri selkokieltä käyttävät aikuiset, koska en halunnut rajata liikaa kohderyhmää. Halusin, että mukautus on hyödyllinen mahdollisimman monelle selkokielen käyttäjälle. Tein mukautuksen Yhteispalvelu Monitorille ja Turun seudun joukkoliikenteelle. Mu-

kautus luovutettiin heille sähköisessä muodossa ja heillä annettiin oikeus käyttää sitä haluamallaan tavalla.

Halusin opinnäytetyötä tehdessäni kehittää selkokielen osaamistani, koska tulen tarvitsemaan sitä työskennellessäni puhevammaisten tulkkina. Halusin paneutua kunnolla selkokieleen ja sen kirjoittamiseen, sekä oppia sen perusperiaatteita. Opin mukautusta tehdessäni selkokielen yleisiä ohjeita ja uskon, että niistä on paljon hyötyä minulle työelämässä. Sain myös kertausta eri asiakasryhmistä.

2 TYÖN TILAAJAT

2.1 Föli – Turun seudun joukkoliikenne

Föli on Turun, Kaarinan, Raision, Naantalın, Liedon ja Ruskon yhdessä järjestämä joukkoliikenne, joka alkoi 1.7.2014. Tämän kuuden kunnan yhdessä järjestämän seudullisen joukkoliikenteen myötä, joukkoliikenteen käyttö on helpottunut. Joukkoliikenteen käyttö on kuntarajoista riippumatta edullista ja helppoa. Koko Fölin alueella on samat hinnat, alennusryhmät ja liput. (Föli i.a.a.) Jokaisessa Föliin kuuluvassa kunnassa on oma palvelupisteensä, joissa myydään ja ladataan kaikkia Turun seudun joukkoliikenteen bussikortteja, vapaakortteja lukuun ottamatta. Turun seudun joukkoliikenteen kortteja ovat arvo-, kausi-, tupa-la-, matkailija- ja erikoiskortit. Kortteja voi ladata myös esimerkiksi tietyissä tavataloissa, Turun kaupungin pääkirjastossa ja busseissa. (Föli i.a.b.)

2.2 Yhteispalvelu Monitori

Yhteispalvelu Monitori on palvelupiste, jossa toimii yhteistyössä Turun kaupunki, Varsinais-Suomen TE-toimisto, KELA, Poliisi sekä Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän. Yhteispalvelu Monitori tarjoaa monenlaisia palveluita, esimerkiksi kirjastopalveluita ja seudullisen joukkoliikenteen Fölin korttien ostoa ja latausmahdollisuuden. (Turku 2013.)

3 TUTUSTUMINEN SELKOKIELEEN

3.1 Yleiskieli

Yleiskieli on yleisesti käyttämämme kieli. Yleiskieli määritellään usein kieliyhteisön eri ikä- ja ammattiryhmien yhteiseksi kielimuodoksi. Yleiskieli on muodoltaan samanlaista kuin kirjakieli ja se käyttää yleisiä, kaikkien ryhmien tuntemia sanoja ja sen virkerakenne on yksinkertainen. Yleiskielen viestintä voi toisinaan olla vaikeasti ymmärrettävää. Yleiskieltä voi muokata moneen eri muotoon, jolloin sen ymmärtäminen saattaa hankaloitua. (Virtanen 2009, 11–12.)

3.2 Selkokieli

Selkokieli on yksinkertaisempi ja ymmärrettävämpi muoto yleiskielestä. Selkokieli on myös helpommin luettavaa kuin yleiskieli. Selkokieli on suunnattu henkilöille, joilla on vaikeuksia ymmärtää puhuttua tai kirjoitettua yleiskieltä. (Papunet i.a.a.)

Suomessa selkokieltä on tutkittu ja kehitetty 1980-luvulta lähtien. Selkokieli kehitettiin aluksi kehitysvammaisia ihmisiä varten. Tarkoituksena oli tuottaa sellaista aineistoa, joka olisi myös kehitysvammaisten ihmisten saavutettavissa. Pian huomattiin kuitenkin, että selkokielestä voisivat hyötyä myös muut ryhmät kehitysvammaisten ihmisten lisäksi. 1990-luvulla selkokielistä materiaalia alettiin tuottaa myös uussuomalaisille ja vanhuksille. Useiden selkokielestä hyötyvien ryhmien tarpeita yhdistellen on voitu luoda vahvaa ja yhtenäistä selkokieltä. (Papunet i.a.b.)

Selkokieli seuraa suomen kielen kielioppisääntöjä, joten siihen pätevät kaikki yleisen kielenhuollon ohjeet. Yleisen kielenhuollon ohjeiden avulla tekstiä voidaan mukauttaa selkeämmäksi. Selkotekstiä kirjoittaessa tai jo olemassa olevaa tekstiä mukauttaessa kirjoittaja suuntaa tekstinsä henkilölle, jolla voi olla vaikeuksia ymmärtää yleiskieltä. Selkotekstin kirjoittamisessa on tärkeää pitää mielessä, kenelle teksti on suunnattu. Selkokieli on lähellä puheenomaista ker-

rontaa, joten selkotekstin kirjoittaminen tarkoittaa usein sitä, että kirjoittaja kerää asiasta tietoa ja kertoo sen omin sanoin lukijalle. (Virtanen 2002a, 24.)

3.3 Selkokielen tarve

Selkokielen tarpeesta esitettiin ensimmäinen arvio Suomessa 1980-luvulla. Kar-toituksessa huomattiin, että lasten ja nuorten joukosta 2–3 prosentilla ikäluokas-ta ja työikäisistä 4–6 prosentilla ikäluokasta oli tarvetta selkokieliselle kirjallisuudelle ja tiedonvälitykselle. Huomattiin myös, että selkokielisen materiaalin tarve kasvaa vanhuusiässä, mutta aiheesta ei esitetty tarkkaa arviota. (Virtanen 2002c, 9.)

Selkokielen tarpeesta voidaan esittää vain likimääräisiä arvioita, koska esimerkiksi selkokielen käyttäjäryhmiin kuuluvat henkilöt eivät kaikki tarvitse selkokieltä ymmärtämisen tueksi. Esimerkiksi kehitysvammaiset ovat selkokielen käyttäjäryhmä, mutta kaikki kehitysvammaiset eivät tarvitse selkokieltä ymmärtämisen tueksi. Selkokeskus on laatinut selkokielen tarpeesta arvion, jossa on huomioitu lukutaitotutkimukset sekä muut tiedot ja tilastot aiheesta. Selkokeskuksen arvi-on mukaan selkokielen tarve vaihtelee eri ikäluokilla ja suurin tarve selkokieleen on yli 65-vuotiailla. Heillä selkokielen tarve on noin 10–20 prosentilla, kun lapsilla ja nuorilla se on 4–8 prosentilla ja työikäisillä 4–6 prosentilla. Selkokielen käyttäjistä pieni osa on mekaanisesti lukutaidottomia ja osa tarvitsee puhetta tukevaa tai korvaavaa kommunikointimenetelmää puheen ja ymmärtämisen tueksi. (Virtanen 2002, 12–13.)

3.4 Selkokielelle mukauttaminen ja kääntäminen

Koska selkokieli ei ole virallinen kieli, yleiskielen muuttamista selkokieleksi kutsutaan mukauttamiseksi. Tällöin lähtötekstistä mukautetaan sanastoa, rakennetta ja sisältöä. Sisältöä mukautetaan esimerkiksi rajaamalla aihetta niin, että keskitytään vain olennaisiin asioihin. Sanaston mukauttamisella tarkoitetaan vaikeiden ja pitkien sanojen välttämistä sekä lukijalle tutun sanaston käyttämis-

tä. Selkokielelle mukautettaessa rakennetta mukautetaan kirjoittamalla lyhyitä lauseita suoralla sanajärjestyksellä. (Papunet i.a.c.)

Marjukka Järvinen on kuitenkin pohtinut tutkielmassaan, kuinka selkokielelle mukauttaminen ja kielen kääntäminen ovat yhteydessä toisiinsa. Järvinen on käyttänyt tutkielmassaan aineistona Pertti Rajalan ja Helvi Ollikaisen selkokielistä mukautusta Aleksis Kiven teoksesta Seitsemän veljestä. Kielen kääntämisessä on lähtökohtana lähdetekstin kääntäminen toista kulttuuria vastaavaan kohdetekstiin. Järvisen tutkielman mukaan Seitsemän veljeksien kohdalla voidaan puhua selkokielelle kääntämisestä. Kyseisessä tapauksessa alkuperäinen lähdeteksti ja tuotettu kohdeteksti ovat molemmat samalla kielellä, mutta selkoikieltä tarvitsevat eivät kykene ymmärtämään kaikkia Kiven käyttämiä sanoja tai vaikeita lauseita, joten voidaan puhua kääntämisestä. (Sainio 2000, 94–95.)

Selkokielelle mukauttamista voidaan ajatella myös kielensisäisenä kääntämisenä. Kielensisäinen kääntäminen tarkoittaa esimerkiksi saman asian ilmaisemista eri tavalla, tiivistelmää tai muuta tekstin uudelleen kirjoittamista. Uudelleen kirjoittaminen voi olla esimerkiksi toiseen käyttötarkoitukseen tai toiselle samankieliselle kohderyhmälle. (Tieteen termipankki 2015.)

Olen valinnut, että käytän työssäni sanaa mukautus. Koen, että puheen muuttaminen selkokielelle on mukauttamista, joten koin parhaaksi käyttää sitä myös kirjallisen työn kuvaamisessa. Suuressa osassa lähdekirjallisuudesta käytettiin käsitettä selkokielelle mukauttaminen, joten päädyin valitsemaan sen myös omaan työhöni.

3.5 Selkokieli saavutettavuuden välineenä

Oikeus selkokieleen voidaan perustella Suomen perustuslailla, jossa todetaan, että ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan ilman hyväksyttävää syytä sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Laki yhdenvertaisuudesta 1999). Selkomateriaalien tarvetta on puolustettu demokraattisella oikeudella tiedonsaantiin, kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Monet ihmiset, joilla on vamma tai muu rajoitus luku- ja kirjoitustaidossa, tarvitsevat selkokieltä, jotta tämä demokraattinen oikeus toteutuisi. (Virtanen 2009, 20.)

Palveluita suunnitellessa on otettava huomioon, että kaikki ihmiset eivät liiku tai muutenkaan toimi samalla tavalla. Palveluita suunnitellessa on siis otettava huomioon muitakin asioita kuin esteetön liikkuminen. Monet ihmiset tarvitsevat esteettömän liikkumisen lisäksi myös esimerkiksi selkeää viestintää ja mahdollisuuden käyttää erilaisia apuvälineitä. (Virtanen 2009, 20.)

Saavutettavuus voidaan jakaa kahdeksaan eri osa-alueeseen: asenteiden saavutettavuus, fyysinen saavutettavuus, saavutettavuus eri aistien avulla, tiedollinen saavutettavuus, tiedottamisen saavutettavuus, taloudellinen saavutettavuus, sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus sekä päätöksenteon saavutettavuus.

Asenteiden saavutettavuudella tarkoitetaan muiden ihmisten asenteita ja valvutuneisuutta. Fyysinen saavutettavuus on esteetöntä liikkumista, esimerkiksi tarpeeksi suuret hissit tai tasaiset kulkureitit. Saavutettavuus eri aistien avulla tarkoittaa aistivammaisten huomioon ottamista. Taloudellinen saavutettavuus tarkoittaa esimerkiksi porrastettuja hintoja lipuissa tai sitä, että avustaja pääsee ilmaiseksi. Sosiaalinen ja kulttuurinen saavutettavuus tarkoittaa sitä, että toiminnossa tai tapahtumissa otetaan huomioon kohderyhmät, joille tapahtumia tai toimintoja järjestetään, ja heidän kiinnostuksen kohteensa. Päätöksenteon saavutettavuus on sitä, että mahdollistetaan kaikkien osallisten mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Selkokielen kannalta tiedollinen ja tiedottamisen saavutettavuus ovat tärkeimpiä osa-alueita. Tiedollisella saavutettavuudella tar-

koitetaan ymmärtämisen helpottamista, esimerkiksi juuri selkokielen avulla. Tiedottamisen saavutettavuus on esitteiden, opasteiden ja tiedotteiden selkeyttä ja esimerkiksi verkkosivujen saavutettavuutta. (Virtanen 2009, 20–21.)

4 SYITÄ SELKOKIELEN TARPEELLE

4.1 Selkokielen käyttäjäryhmien jaottelu

Selkokielen käyttäjäryhmiä on lajiteltu useilla eri malleilla. Yksi malleista esimerkiksi lajittelee selkokielen tarpeen syyt seuraavasti: lapsuus- ja sikiöajan kehityshäiriöt, sairauden tai ikääntymisen aiheuttamat syyt, ympäristön vaikutus ja näiden syiden yhteisvaikutus. Erilaisia väestöryhmiä, jotka voivat hyötyä selkokielen käytöstä, on muun muassa eri vammaisryhmiin kuuluvat henkilöt, henkilöt, joilla on lukemis- tai kirjoittamisvaikeus, vanhukset ja henkilöt, joilla äidinkieli on joku muu kuin suomen kieli. (Virtanen 2002b, 13–14.)

Selkokielen käytöstä hyötyviä on vaikea jakaa eri ryhmiin, koska usein selkokielestä hyötyvä henkilö saattaa kuulua useampaan kuin yhteen ryhmään. On myös selvää, että kaikki ryhmän jäsenet eivät hyödy selkokielestä samalla tavalla. (Virtanen 2009, 37.)

4.2 Kehitysvammaisuus

Kehitysvamma aiheuttaa vaikeutta oppia ja ymmärtää asioita. Jokaisella kehitysvammaisella on yksilölliset taidot ja vahvuudet, joten kaikilla on yksilölliset tarpeet myös selkokielen suhteen. Kehitysvamman aiheuttavia syitä on useita, esimerkiksi perintötekijät, odotusajan ongelmat, sairaus tai onnettomuus. (Kehitysvammaliitto i.a.) Kehitysvammaiset ovat selkokielen perinteisin käyttäjäryhmä, vaikka osa heistä ei kuitenkaan osaa mekaanisesti lukea. Osalle heistä jonkun toisen henkilön täytyy toimia lukijana. (Virtanen 2009, 45.)

Kehitysvammaisilla on tavallista pienempi muistikapasiteetti ja heikompi lyhytkestoinen muisti. Kehitysvammaisilla tiedonprosessointi ei ole yhtä nopeaa ja tehokasta kuin muilla. He saattavat kiinnittää tekstiä lukiessaan huomiota epäolennaisiin asioihin ja heille kirjoittaessa on käytettävä konkreettisia esimerkkejä. Kehitysvammaisille voi olla hankalaa ymmärtää aikaa ja numeroihin liittyviä

asioita. Irja Vinnin tekemässä väitöskirjassa tutkittiin, ymmärtävätkö kehitysvammaiset paremmin yleis- vai selkokieltä. Väitöskirjaan liittyvässä tutkimuksessa 41 lukevaa aikuista kehitysvammaista luki erilaisia selkokieliä ja yleiskielisiä tekstejä. Tutkimuksen mukaan ero yleiskielen ja selkokielen ymmärtämisessä oli selkeä. Tutkimukseen osallistujat ymmärsivät selkokieltä huomattavasti paremmin kuin yleiskieltä. Lukijoista vain 7 % jäi selkokielisissä teksteissä tunnistavalle tasolle. Tunnistavalla tasolla tarkoitetaan, että lukija luki tekstin mekaanisesti oikein, mutta ei ymmärtänyt tekstin merkityssisältöjä. Yleiskielisissä teksteissä lukijoista 61 % jäi tunnistavalle tasolle. (Vinni & Sainio 2000, 68–69.)

4.3 CP-vammaisuus

CP-vammalla tarkoitetaan kertavauriota aivojen keskuksissa, jotka vastaavat liikunnasta ja liikkeistä. CP-vamma voi syntyä jo sikiökaudella, syntymän yhteydessä tai sen jälkeen, kuitenkin ennen kolmen vuoden ikää. CP-vamma aiheuttaa monenlaisia oireita, joiden perusteella CP-tyypit jaetaan kolmeen pääryhmään: spastiseen, dyskineettiseen ja ataktiseen. Spastisissa tyypeissä henkilöllä on raajojen jäykkyyttä, dyskineettisissä tyypeissä kasvojen, käsien ja muun kehon hitaita, matomaisia liikkeitä sekä ajoittaista lihasten velttoutta tai jäykkyyttä ja ataktisessa tyyppissä tasapainovaikeuksia ja koordinaatiohäiriöitä. CP-vammaisista noin neljällä viidesosalla on lisävammoja, joista yleisin on puheen kehityksen häiriintyminen. (Launonen & Korpijaakko-Huuhka 200, 96–97.)

4.4 Autismin eri muodot

Autismi on keskushermoston kehityshäiriö, joka huomataan yleensä silloin, kun lapsen pitäisi aloittaa vuorovaikutustaitojen opettelu. Autismin kirjolle tunnusomaisia piirteitä ovat poikkeavuudet sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja kommunikoinnissa, epätavallinen reagointi aistiärsykkeisiin sekä rajoittunut käytös. (Autismi- ja Asbergerliitto ry i.a.) Autismin kirjoon kuuluvat autismi ja sen lievempi muoto HFA sekä Aspergerin oireyhtymä. Siihen kuuluu myös kehitys-

vammaisuuteen tai muihin vammaisryhmiin liittyvät autistiset häiriöt. Autistiset henkilöt ajattelevat ja ymmärtävät ympäristöään ja asioiden merkityksiä eri tavalla kuin muut. Aspergerin oireyhtymässä oireet ovat samankaltaisia kuin autismissa, mutta ne ovat lievempiä.. (Virtanen 2009, 46–47.)

4.5 Kielellinen erityisvaikeus

Suomessa on useita lapsia, joilla todetaan kielellinen erityisvaikeus eli kielenkehityksen häiriö. Lapsella, jolla on kielellinen erityisvaikeus, puheen ja kielen kehitys viivästyy ja on poikkeavaa. Lapsi oppii hitaammin sanaston, lauseet, käsitteet ja kieliopin ja hänen puheensa saattaa olla epäselvää tai hän voi olla puhumaton. Selkokielineen materiaali voi olla hyödyksi lapselle, jolla on kielellinen erityisvaikeus. Mikäli kielihäiriöt jatkuvat nuoruuteen asti, selkokielineen materiaali voi tukea nuoren opiskelua ja ymmärtämistä. (Virtanen 2009, 43–44.)

4.6 Aivoverenkiertohäiriö

Aivoverenkiertohäiriö on yleisnimitys aivoverenkierron sairaustiloille. Aivohalvauksessa verenkierto häiriintyy ja sen seurauksena osa aivokudoksesta tuhoutuu äkisti. Häiriön voi aiheuttaa aivoverisuonitukos tai aivoverenvuoto. Myös aivokasvain, -tulehdus tai -vamma voi aiheuttaa aivojen toimintahäiriöitä. Aivoverenkiertohäiriö vaikuttaa sairastuneen psyykkiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen toimintakykyyn monin tavoin. Seuraukset ovat jokaisen henkilön kohdalla yksilölliset. Aivoverenkiertohäiriö voi aiheuttaa häiriöitä kielellisissä toiminnoissa, jolloin osalle sairastuneista selkokieli voi olla avuksi. Usein henkilöille, joilla on aivoverenkiertohäiriön seurauksena vaikeutunut puhuminen, lukeminen tai kirjoittaminen, on apua selkokielen käytöstä. (Virtanen 2009, 48–49.)

4.7 Muistihäiriöt

Dementia on oireyhtymä, johon liittyy henkisten toimintojen laaja-alaista heikkenemistä. Dementia voi vaikuttaa sairastuneen henkilön käden taitojen hallintaan, oikeiden sanojen löytämiseen, monimutkaisten asioiden ymmärtämiseen

ja kasvojen tai tavaroiden tunnistamiseen. (Virtanen 2009, 49–50.) Dementias-
sa ilmenee muistihäiriöitä, joille on ominaista aiemmin opittujen asioiden palau-
tuminen mieleen sekä vaikeus oppia uusia asioita (Terveyskirjasto 2014). Sel-
kokieli voi hyödyttää kaikkia vanhuksia, ja erityisesti muistihäiriöistä kärsivät
vanhukset hyötyvät selkokielestä paljon (Virtanen 2009, 49–50).

4.8 Erilaiset oppijat

Selkokieli voi hyödyttää erilaisia oppijoita. Erilaisella oppijalla voi olla vaikeuksia
lukemisessa, kirjoittamisessa, matemaattisessa hahmottamisessa, koordinaa-
tiossa ja hahmottamisessa tai hänen aivojensa tiedonprosessointi voi olla eri-
laista. Oppijalla voi oppimisvaikeuksien ja tarkkaavaisuushäiriöiden lisäksi olla
häiriöitä puheen ja kielen kehityksessä sekä motorisia ja sosiaalisia vaikeuksia.
(Virtanen 2002, 17–18.)

4.9 Suomea toisena tai vieraana kielenä käyttävät

Suomessa on useita henkilöitä, jotka käyttävät suomen kieltä toisena tai vieraana
kielenä. Esimerkiksi maahanmuuttajat voivat hyötyä selkokielestä suomen
kieltä opiskellessaan. Osalla heistä suomen kieli voi myös jäädä pysyvästi puut-
teelliseksi, joten he voivat hyötyä selkokielisistä materiaaleista pidempäänkin.
Myös muut suomen kieltä vieraana tai toisena kielenä käyttävät henkilöt, esi-
merkiksi ruotsinkieliset, romanit tai viittomakieliset, voivat hyötyä selkokielestä,
mikäli heidän suomen kielen taitonsa on puutteellista. (Virtanen 2009, 51–53.)

5 SELKOKIELEN KIRJOITUSOHJEET

5.1 Yleistä

Selkokielessä noudatetaan suomen kielen mukaisia yleisiä kirjoitusohjeita ja kielenhuollon suosituksia. Selkokieltä kirjoittaessa on oltava luova samalla tavalla kuin kaikessa kirjoittamisessa, vaikka kirjoittamiseen onkin ohjeita. (Virtanen 2009, 108.) Selkokieltä kirjoittaessa on mietittävä kirjoitusta teksti-, sanasto-, lause- ja virketasolla sekä kiinnitettävä huomiota tekstin rakenteeseen.

5.2 Tekstitaso

Selkokielessä aiheen valinta on tärkeää. On tärkeää ottaa huomioon lukijan kiinnostuksen kohteet ja tiedon tarpeet. Selkokieltä kirjoittaessa on pidettävä mielessä kenelle teksti on suunnattu ja ottaa sen lukijaryhmän jäsen tai jäseniä mahdollisuuksien mukaan suunnitteluun mukaan. Tekstiä kirjoittaessa on mietittävä, mitä tietoa lukijalla on jo aiheesta sekä pohdittava, muokkaako jo olemassa olevaa tekstiä vai kirjoittaako kokonaan uutta tekstiä. Selkokielessä on tärkeää käyttää lukijalle sopivaa kieltä. On siis muistettava, että aikuisille suunnatussa tekstissä on käytettävä aikuisten kieltä. (Virtanen 2009, 109.)

Selkokielisessä tekstissä on tärkeää kiinnittää huomiota asioiden esittämisjärjestykseen, jotta rakenteesta tulee looginen. Aihe on myös tärkeää rajata selkeästi, jotta testi pysyy helposti ymmärrettävänä. Selkokielistä tekstiä kirjoittaessa on mietittävä, mitä haluaa lukijan saavan tekstistä irti. Tekstissä ei saa olla aukkoja ja viittauksia tekstin toisiin kohtiin on vältettävä. (Virtanen 2009, 109.)

5.3 Sanastotaso

Selkokielisessä tekstissä on käytettävä valtaosin tuttuja, jokapäiväisiä sanoja sekä vältettävä murre- tai erikoiskielten sanoja. Jos tekstissä on käytetty käsitteellisiä, vaikeita sanoja tai ilmaisuja, ne on hyvä selittää tekstissä. Tekstissä on hyvä välttää erityisen pitkiä sanoja ja pitää mielessä, että joillakin sanoilla on useampi kuin yksi merkitys. Tämä on hyvä huomioida tekstiä kirjoittaessa. Kielikuvien ja sanontojen käyttämisestä on harkittava tarkkaan, koska ne voivat olla lukijalle vaikeita ymmärtää. Selkokielisessä tekstissä on hyvä rajoittaa sanojen vaihtelua. Yleiskielessä esimerkiksi yhdelle asialle voi olla monia erilaisia kutsumanimiä, mutta selkokielessä on hyvä välttää liiallista vaihtelua ja pitäytyä tutuissa sanoissa. Kokonaan sanojen vaihtelua ei tarvitse jättää pois, mutta siinä kannattaa käyttää harkintaa. Tekstissä on myös oltava varovainen suurien lukujen kanssa ja vältettävä lyhenteiden käyttöä. (Virtanen 2009, 109.)

5.4 Havainnollisuus ja vaikeat rakenteet

Selkokielisen tekstin on oltava mahdollisimman konkreettista. Tekstissä on vältettävä abstrakteja ilmaisuja ja esimerkkien antaminen helpottaa tekstin ymmärtämistä. Selkokielisen tekstin asia on hyvä kiinnittää johonkin aikaan ja paikkaan, jotta asiasta tulee konkreettisempi ja näin ollen helpommin ymmärrettävä. (Virtanen 2009, 110.)

Selkokielisessä tekstissä on vältettävä liian vaikeita sija- tai verbimuotoja, esimerkiksi *vaimoineen* tai *juoksennellessamme*. Tekstissä on vältettävä passiivin käyttöä sekä tarpeettomia kielimuotoja, esimerkiksi asioiden ilmaisu kielteisen muodon kautta. Jos asia ilmaistaan kielteisen muodon kautta, voi lukijalle jäädä mieleen kielteinen toimintatapa. (Virtanen 2009, 110.)

5.5 Lause- ja virketaso

Selkokielisessä tekstissä on hyvä käyttää lyhyitä virkkeitä ja lauseita. Yhteen virkkeeseen ei saa laittaa liikaa tietoa, koska joillekin lukijoille monen asian ymmärtäminen yhdellä kertaa voi tuottaa vaikeuksia. On myös tärkeää, että yhdessä lauseessa kerrotaan vain yhdestä tärkeästä asiasta, ettei tekstistä tule liian monimutkaista. Tärkein asia sijoitetaan päälauseeseen ja tarkennukset sivulauseeseen. Selkokielisessä tekstissä on hyvä suosia suoraa sanajärjestystä, ellei ole erityistä syytä käyttää epäsuoraa sanajärjestystä. Tekstissä on hyvä välttää vaikeita virke- ja lauserakenteita sekä käyttää sidoskeinoja, joilla lauseet liittyvät toisiinsa. Pelkkien päälauseiden käyttäminen ei kerro asioiden suhdetta ja jättää tekstin vaikeasti ymmärrettäväksi. (Virtanen 2009, 110.)

5.6 Tekstin tarkistus

Selkokielellä tuotettu teksti kannattaa lukea uudestaan jonkin ajan kuluttua ja parannella sitä, mikäli se on tarpeen. Tekstin rakenteeseen kannattaa kiinnittää huomiota ja tarkistaa sen loogisuus. Kirjoittajan pitää miettiä, onko tekstissä liikaa turhia yksityiskohtia tai liian vähän uutta tietoa. Tekstin ääneen lukeminen auttaa lopullisen tekstin viimeistelyssä, koska tällöin kankeat kirjakielen ilmaisut huomaa huomaa helpommin. Selkokielisestä tekstistä on hyvä saada palautetta mahdollisuuksien mukaan selkokielen käyttäjältä sekä toiselta selkokirjoittajalta. (Virtanen 2009, 110.)

5.7 Tekstin ulkoasu

Selkotekstin tulee olla mahdollisimman selkeä, mutta kuitenkin tyylikäs. Selkotekstin tulee olla kutsuva, jotta lukija kiinnostuu tekstistä. Viestintäkouluttajien antamat ”käskyt” pitävät paikkaansa myös selkoteksteissä. Selkotekstissä pieniaakkoset ovat helpommin luettavissa, kuin suuraakkoset. Kirjainkoon tulee olla selkojulkaisuissa tavallista suurempi, mutta liian suuri kirjainkoko tekee tekstistä vaikealukuista. Tekstin pystysuora muoto on selkeämpää kuin esimerkiksi kur-

siivin tai lihavoinnin käyttö. Tällaisia muotoja voi käyttää, mutta vain muutaman sanan kohdalla tai tehokeinona. Teksti on helpommin luettavaa, jos se on mustaa valkoisella taustalla ja kirjasintyyppi on selkeä. (Virtanen 2002c, 56–57.)

Selkotekstin ladonnasta on olemassa yleisiä ohjeita. Kirjoituksen koossa otetaan huomioon kohderyhmä ja painotuotteen tyyppi. Kirjasinkoko valitaan väliltä 11–16 pistettä. Rivivälillä tekstiä saa selkeämmäksi ja ilmavammaksi. Riviväliksi valitaan 2–4 pistettä suurempi koko kuin kirjainkoko. Kappaleiden välille jätetään tyhjä rivi ja kappaleet pidetään lyhyinä. Kirjaintyyppinä käytetään jotain yleistä kirjaintyyppiä, esimerkiksi Times Roman. Selkokielisissä teksteissä ei useimmiten käytetä tavutusta muissa kuin pitkissä sanoissa. Kirjoittaessa pyritään siihen, että mahdollisimman moni lause alkaa uudelta riviltä. Teksti on selkeämpää, jos rivit ovat suurin piirtein samankokoisia. Palstan leveys riippuu kirjainkoosta. Palsta on sitä leveämpi, mitä suurempi kirjainkoko on käytössä. (Virtanen 2002, 58–59.)

6 SELKOKIELISEN MUKAUTUKSEN TOTEUTUS

6.1 Bussikortit-opas

Alkuperäisessä Bussikortit-oppaassa on paljon asiaa. Oppaassa on tekstisivuja arviolta neljän A4-kokoisen paperin verran. Oppaan teksti on pienikokoista ja siinä on eri osiota, joissa on esimerkiksi yleistä tietoa tietystä korttilajista tai tietoa tietyn kortin ostosta ja lataamisesta. Oppaassa on tiedot eri bussikorteista tiiviisti ja selkeästi, mikä helpotti selkokielen mukautuksen tekoa. Oppaassa kerrotaan arvo-, kausi-, tupla- ja matkailijakorteista sekä yleistä tietoa kortin ostajalle. Jokaisessa korttivaihtoehdossa on erikseen lasten, nuorten, aikuisten, seniorien sekä vammaisten ja saattajaan oikeutettujen kortit, matkailija- ja erikoiskortteja lukuun ottamatta.

Oppaassa hinnat on merkitty taulukoihin isompien kokonaisuuksien jälkeen, esimerkiksi kohdassa Haltijakohtaiset arvokortit aikuisten arvokortin, aikuisten ryhmäarvokortin ja lasten ryhmäarvokortin hinnat on merkitty samaan taulukoon. Henkilökohtaisissa korteissa kaikkien henkilökohtaisten korttien hinnat ovat samassa taulukossa.

6.2 Olennaisten asioiden sisäistäminen ja ydinasioiden etsiminen

Aloitin selkokielen mukautuksen toteuttamisen tekemällä Bussikortit-oppaan pohjalta muistiinpanoja mielestäni oleellisista asioista. Valitsin mukautuksen kohderyhmäksi selkokieltä käyttävät aikuiset, joten pyrin tekemään muistiinpanoja kohderyhmän mukaisesti. Pyrin kirjoittamaan asiat aikuisille sopivalla tavalla, enkä liian lapsellisesti. Kiinnitin lukiessa huomiota eri asioihin ja lisäsin joka lukukerralla jotain uutta tietoa muistiinpanoihini. Pyrin karsimaan mahdolliset turhat asiat pois mukautuksestani ja pitämään asiat selkeinä ja lyhyinä. Käytin muistiinpanojen tekemisessä apuna miellekarttaa, joka on Tony Buzanin kehittämä muistiinpanotekniikka. Miellekartassa käytetään A4- tai A3-kokoista paperia vaakasuorassa. Paperin keskeltä aloitetaan kirjoittamalla aiheen avainsana,

josta sen jälkeen mietitään siihen liittyviä pääteemoja. (Turun yliopisto i.a.) Tein jokaisesta aihealueesta erillisen miellekartan ja mietin, missä järjestyksessä haluan esittää asiat selkokieleisessä mukautuksessani. Aihealueita olivat esimerkiksi kausikortti ja arvokortti. Jaoin aihealueet myös pienempiin osiin, joten esimerkiksi arvokortin alla oli haltija- ja henkilökohtaiset arvokortit. Mukautin miellekarttaa tehdessäni selkokieleen sopimattomia sanoja mahdollisimman paljon yksinkertaisempiin muotoihin, jolloin säästyin tältä vaiheelta mukautusta tehdessäni.

6.3 Selkokieleisen mukautuksen työstäminen

Jatkoin selkokieleisen mukautuksen työstöä kirjoittamalla suoraan miellekarttojeni perusteella ensimmäisen version. Pysin tekstissä pitämään lauseet ja sanat mahdollisimman selkeinä ja selittämään tarvittavat asiat. Aloin kirjoittamaan mukautustani niin, että tekstissä oli paljon pelkkiä päälauseita. Huomasin kuitenkin, että tällä tavalla tekstistä tuli todella vaikealukuista ja mielestäni myös liian lapsellisen kuuloista, aikuista kohderyhmääni ajatellen. Halusin, että mukautus on aikuisille sopivaa tekstiä, joten muutin kirjoitustyyliäni. Kirjoitin enemmän kaksilauseisia virkkeitä ja koin, että tekstistä tuli helpommin ymmärrettävää ja asiat liittyivät enemmän toisiinsa.

Valitsin käyttämäni sanat ja esimerkit sen mukaan, että tekstistä tulee aikuisille sopiva. Käytin mukautuksen perustana Hannu Virtasen kirjasta Selkokielen käsikirja selkokielen kirjoittamiseen liittyviä yleisiä ohjeita. Pysin kirjoittamaan mahdollisimman hyvin yleisten ohjeiden mukaan, koska koin ohjeiden olevan sopivia aikuisille.

Kirjoitin ensimmäiseen versioon bussikorttien hinnat tekstin joukkoon. Ajattelin, että hinnat olisivat selkeämmin ymmärrettävissä, jos ne olisivat jokaisen korttityypin kohdalla erikseen. Sain kuitenkin palautetta, että hinnat ovat tekstin seassa vaikealukuisia, joten päädyin tekemään jokaisen osion loppuun taulukon hinnoista.

6.3.1 Mukautuksen rakenne

Halusin mukautuksessani seurata alkuperäisen oppaan järjestystä. Mielestäni Bussikortit-opas on selkeästi jäsennelty ja koin, että saman järjestyksen ylläpitäminen on selkein rakenne mukautukselle. Oppaassa oli valmiiksi selkeät pää- ja alaotsikot, joita seuraamalla sain aikaan selkeän järjestyksen myös mukautukseeni. Pidin tärkeänä sitä, että mukautuksessa korostuu oppaan tavoin, mitkä kortit ovat henkilökohtaisia ja mitkä haltijakohtaisia.

Halusin pitää tekstin mahdollisimman helppolukuisena, joten päädyin kirjoittamaan mukautuksen sinä-muodossa. Kirjoitin tekstin ikään kuin suorana ohjeena lukijalle, koska koin, että passiivissa kirjoittaminen olisi hankaloittanut mukautuksen ymmärtämistä. Alkuperäisen oppaan teksti oli osittain hankalaa ja vaikeaselkoista, joten halusin tuoda asiat mahdollisimman konkreettiselle tasolle. Pyrin antamaan esimerkkejä asioista, jotka olivat mielestäni hieman hankalia ymmärtää.

6.3.2 Haasteet

Oppaan teksti oli osittain melko vaikealukuista. Oppaassa oli vaikeita ja pitkiä sanoja, jotka pyrin joko selittämään tai vaihtamaan vastaavaan helpompaan sanaan. Selitin esimerkiksi, mitä haltija- ja henkilökohtainen tarkoittavat. Halusin käyttää sanoja mukautuksessa, koska koin näiden käsitteiden olevan oleellisia mukautuksessa. Oppaassa oli myös paljon asiaa, joten mukautuksestakin tuli melko pitkä. Yritin karsia tekstiä niin paljon kuin mahdollista, mutta tekstissä oli kuitenkin paljon asiaa, joka oli mielestäni tärkeää jättää mukautukseen. Mukautus on kuitenkin ohje Turun joukkoliikenteen bussikorteista, joten kaikki bussikortin ostoon tai lataamiseen liittyvä tieto on tärkeää tietoa.

Haasteeksi osoittautui myös mukautuksen pituus. Alkuperäinen teksti oli melko vaikealukuista, joten tekstiä piti selittää paljon mukautuksessa. Myös hintojen asettelu tekstin joukkoon, eikä erilliseen taulukkoon, pidensi mukautusta huomattavasti. Hinnat olivat aiemmin olleet tiiviissä taulukoissa niin, että eri korttien

hinnat olivat samassa taulukossa. Koin paremmaksi kertoa tietyn kortin hinta välittömästi kortista kertovan tekstin yhteydessä, joten tekstistä tuli hieman pidempi kuin alkuperäinen.

Selkokielen kirjoittamisessa on tärkeää, että kirjoittaja kirjoittaa tietylle kohderyhmälle. En halunnut valita kohderyhmäkseni liian rajattua ryhmää, koska haluaisin, että mukautuksestani on hyötyä mahdollisimman monelle. Kirjoittaminen oli kuitenkin hankalaa, koska ei voi ottaa huomioon esimerkiksi tietyn asiakasryhmän tarpeita. Pysin pitämään mukautukseni kielen mahdollisimman yleiseen käyttöön sopivana, mutta ajoittain tarkemmin rajattu kohderyhmä olisi ollut avuksi. Esimerkiksi bussikorttien hinnoissa minun piti miettiä, miten ilmaisen luvut ja ajat. Bussikortit-oppaassa oli käytetty päiviä ilmaisemaan sitä, kuinka pitkäksi aikaa kortin voi ladata. Oppaassa lukee esimerkiksi, että kausikortin voi ladata 30 päiväksi. Koin kuitenkin, että on selkeämpää ilmaista ajat kuukausina ja vaihdoin siihen yhden kuukauden päivien tilalle.

Yksi suurimmista haasteista mukautuksessani oli, että kukaan selkokielen käyttäjä ei ole katsonut tai kokeillut sitä. Mukautuksen valmis versio on tehty ainoastaan omien ajatusteni ja Sainion kommenttien perusteella. Tämän vuoksi en voi olla täysin varma, että mukautukseni on onnistunut.

6.3.3 Tarkistus

Tarkistin mukautukseni muutama päivä sen kirjoittamisen jälkeen. Sain myös palautetta mukautuksestani Selkokeskuksen suunnittelijalta Ari Sainiolta. Sainio kommentoi esimerkiksi alun selkeyttämisestä ja ehdotti alkuun sisällysluetteloa. Hän ehdotti myös alkuun yleistä tietoa esimerkiksi kausi- ja arvokorteista, jotta lukija tietää jo alussa, mitä eri vaihtoehtoja on.

Sainio kehotti myös muuttamaan hintojen paikkaa. Hän kommentoi, että hinnat ovat tekstin joukossa vaikealukuisia ja ne kannattaisi laittaa erikseen jonkinlaiseen taulukkoon. Sainio kehotti minua lisäämään kappalejakoja, jotta tekstistä tulisi helpommin luettavaa. Teksti oli ensimmäisessä versiossa raskasta luetta-

vaa, koska siinä oli pitkiä kappaleita, joissa oli paljon asioita. Hän kommentoi myös rivien pituuksia, sillä ensimmäisessä versiossa oli paljon eripituisia rivejä. Hän kuitenkin kommentoi, että rivitys on verkkotekstissä hankalaa. Mukautus saattaa tulla käyttöön verkossa ja painetussa muodossa, joten mietin lopullista versiota tehdessäni rivitystä.

6.3.4 Valmis versio

Muokkasin mukautustani Ari Sainion kommenttien mukaan. Mietin myös itse, mitä haluan mukautuksessa vielä parantaa ja tein muuttamispäätökset sen mukaan. Tein valmiiseen mukautukseen sisällysluettelon, jonka avulla lukija löytää helposti haluamaansa kohtaan. Lisäsin myös huomattavasti kappalejakoja, jotta tekstistä tulisi selkeämpää ja helpommin ymmärrettävää.

Suurin muutos valmiissa mukautuksessa ensimmäiseen versioon verrattuna oli hintojen siirto taulukoihin. Alkuperäisessä oppaassa hinnat oli myös taulukoissa, mutta niissä oli monen eri kortin hinnat samassa. Koin selkeimmäksi vaihtoehdoksi laittaa jokaisen korttityypin jälkeen oman taulukon, josta hinnat voi katsoa helposti ja nopeasti.

Olen rivittänyt tekstiä valmiissa versiossa paljon, jotta se on valmiiksi selkeässä muodossa, jos työn tilaajat käyttävät sitä esitteissä. Internetissä rivitys on hankalaa, joten jos teksti tulee käyttöön internetsivuille, rivitystä ei mahdollisesti voida käyttää. Halusin kuitenkin seurata mahdollisimman hyvin Selkokielen käsikirjan ohjeita ulkoasusta, jotta työn tilaajille on helpompaa käyttää tekstiä haluamallaan tavalla, kuitenkin pitäen sen selkeänä lukijalle.

7 POHDINTA JA ARVIOINTI

Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortit-oppaan mukautus selkokielelle oli mielenkiintoinen ja tarpeellinen aihe opinnäytetyölle. Mukautuksen tilaajat ovat Turun seudun joukkoliikenne ja Yhteispalvelu Monitori, joten mukautus tulee toivottavasti käyttöön ja hyödyksi monelle ihmiselle.

Selkokielisen materiaalin tuottaminen on tärkeää. Mukautukseni on hyödyllinen työkalu selkokieltä tarvitseville henkilöille ja mahdollisesti muillekin. Mukautukseni on mielestäni peruskieleltään hyvä ja sellaista palautetta sain myös Selko-keskuksen Ari Sainiolta. Mietin kuitenkin, että mukautus olisi ollut parempi, jos olisin tarkistuttanut sen selkokielen käyttäjällä. Näin olisin saanut paremman varmuuden siitä, onko teksti selkeää ja helposti ymmärrettävää. Minua jäi mieltäyttämään mukautukseni pituus. Mukautuksesta tuli todella pitkä ja se saa minut miettimään, olisinko voinut jättää jotain pois. En kuitenkaan mukautusprosessin aikana huomannut epäolennaisia asioita, koska alkuperäinen opas oli itsessään todella tiivis ja täynnä olennaisia asioita.

Pyrin mukautusta tehdessäni pitämään järjestyksen mahdollisimman loogisena ja selkeänä. Päädyin käyttämään alkuperäisen oppaan järjestystä lähes identtisesti, mikä oli mielestäni hyvä ratkaisu. Mukautuksessa eri korttityypit tulevat loogisessa järjestyksessä ja samaan kategoriaan kuuluvat asiat ovat saman otsikon alla. Esimerkiksi haltijakohtaisiin arvokortteihin kuuluu aikuisten arvokortti ja ryhmäarvokortti.

Monet eri tahot tekevät selkokielelle mukautuksia, ja aiheesta on tehty myös useampia opinnäytetöitä. Mielestäni kaikenlaisen materiaalin mukauttaminen selkokielelle on tarpeellista, koska selkokieltä tarvitseville pitää tarjota samat tiedonsaantimahdollisuudet kuin muillekin. Selkokielen tarpeen ja erityisesti eri käyttäjäryhmien erilaisten tarpeiden tutkiminen olisi mielestäni mielenkiintoista ja mahdollinen jatkotutkimusaihe. Löysin helposti tietoa esimerkiksi kehitysvammaisten selkokielestä hyötymisestä, mutta muilta käyttäjäryhmiltä en löytänyt yhtä yksityiskohtaista tietoa. Toinen mahdollinen jatkoehdotus on, että te-

kemäni selkokiehisen mukautuksen tai alkuperäisen Bussikortit-oppaan pohjalta tehtäisiin kuvitettu versio.

Opin opinnäytetyötä tehdessäni paljon uutta selkokielestä ja pystyin paneutu-
maan eri asiakasryhmiin, joita tulen tulkin työssä kohtaamaan. Opin paljon
omasta työskentelystäni ja huomasin, että yksin tekeminen auttoi minua ole-
maan varma omista ratkaisuistani. Tein opinnäytetyöni nopealla aikataululla,
joten aikaa tekstin tarkistukselle ei jäänyt hirveästi tai mukautuksen tarkistutta-
minen ei ollut mahdollista. Olen kuitenkin tyytyväinen työhöni ja olen mielestäni
tehnyt sen hyvin. Opin luottamaan omaan näkemykseeni ja perustelemaan va-
lintani, joita olen työssäni tehnyt.

LÄHTEET

- Autismi- ja Asbergerliitto ry i.a. Autismin kirjo. Viitattu 29.3.2015.
http://www.autismiliitto.fi/autismin_kirjo
- Föli i.a.a. Tietoja ja ohjeita. Viitattu 24.4.2015. <http://www.foli.fi/fi/tietoja-ja-ohjeita>
- Föli i.a.b. Asiakaspalvelu ja palaute. Viitattu 24.4.2015.
<http://www.foli.fi/fi/tietoja-ja-ohjeita/asiakaspalvelu-ja-palaute>
- Kehitysvammaliitto i.a. Kehitysvammaisuus. Viitattu 17.2.2015
<http://www.kehitysvammaliitto.fi/suomeksi/tietoa-liitosta/kehitysvammaisuus/>
- Launonen, Kaisa & Korpijaakko-Huuhka, Anna-Maija 2000. Kommunikoinnin häiriöt – syitä ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Pres
- Papunet i.a.a. Selkokielen määritelmä. Viitattu 21.1.2015.
<http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa/maaritelma/>
- Papunet i.a.b. Selkokielen käyttäjäryhmät. Viitattu 17.2.2015.
<http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa/kayttajaryhmat/>
- Papunet i.a. c Selkokirjan mukauttaminen. Viitattu 21.1.2015.
<http://papunet.net/selkokeskus/teoriaa/selkokirjan-mukauttaminen/>
- Sainio, Ari 2000. Onko selkokielelle mukauttaminen kääntämistä? Teoksessa Ari Sainio (toim.) Teksti, joka rakastaa lukijaansa. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu Oy, 94–100.
- Suomen perustuslaki 1999/731, 11.6.1999. Viitattu 24.4.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#a731-1999>
- Terveyskirjasto 2014. Dementia. Viitattu 24.4.2015.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00358
- Tieteen termipankki 2015. Käännöstiede. Viitattu 24.4.2015.
http://tieteentermipankki.fi/wiki/K%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stiede:kielensis%C3%A4inen_k%C3%A4%C3%A4nt%C3%A4minen

- Vinni, Irja & Sainio, Ari 2000. Selkokielisten ja yleiskielisten tekstien ymmärtäminen kehitysvammaisilla. Teoksessa Ari Sainio (toim.) Teksti, joka rakastaa lukijaansa. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu Oy, 94–100.
- Turun yliopisto i.a. Opiskeluohjeita Turun yliopiston opiskelijoille – Muistiinpanot. Viitattu 19.2.2015. <http://www.oppiminen.utu.fi/>
- Virtanen, Hannu 2002a. Ohjeita selkokirjoittajalle. Teoksessa Hannu Virtanen (toim.) Selko-opas. Helsinki: Kehitysvammaliitto, 23–32.
- Virtanen, Hannu 2002b. Selkokielen määritelmä, tarve ja käyttäjäryhmät. Teoksessa Hannu Virtanen (toim.) Selko-opas. Helsinki: Kehitysvammaliitto, 7–2.
- Virtanen, Hannu 2002c. Selkojulkaisujen ulkoasusta. Teoksessa Hannu Virtanen (toim.) Selko-opas. Helsinki: Kehitysvammaliitto, 55–69.
- Virtanen, Hannu 2009. Selkokielen käsikirja. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

LIITTEET

LIITE 1: Selkokielineen mukautus Turun seudun joukkoliikenteen Bussikortit-oppaasta

BUSSIKORTIT

Turun seudun joukkoliikenteellä on erilaisia bussikortteja.

Bussikortteja ovat kausikortti, arvokortti, erikoiskortit, tupla-kortti, koulumatkatukikortti ja matkailijakortti.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Arvokorttien lataus
2. Haltijakohtaiset arvokortit
 - 2.1. Aikuisten arvokortti
 - 2.2. Ryhmäarvokortti
3. Henkilökohtainen arvokortti
 - 3.1. Lasten arvokortti
 - 3.2. Nuorten arvokortti
 - 3.3. Opiskelijoiden arvokortti
 - 3.4. Senioreiden arvokortti
 - 3.5. Vammaisten ja saattajaan oikeutettujen arvokortti
4. Kausikortit
5. Haltijakohtaiset kausikortit
 - 5.1. Aikuisten kausikortti
6. Henkilökohtaiset kausikortit

- 6.1. Lasten kausikortti
- 6.2. Nuorten kausikortti
- 6.3. Opiskelijoiden kausikortti
- 6.4. Senioreiden kausikortti
- 6.5. Vammaisten ja saattajaan oikeutettujen kausikortti
- 7. Erikoiskortit
 - 7.1. Kestokortti
 - 7.2. Vapaakortti
- 8. Koulumatkatukikortti
- 9. Tupla-kortit
 - 9.1. Tupla-korttien lataus
 - 9.2. Aikuisten tupla-kortti
 - 9.3. Nuorten tupla-kortti
 - 9.4. Opiskelijoiden tupla-kortti
- 10. Matkailijakortti
- 11. Hyvä tietää

1. ARVOKORTTIEN LATAUS

Kun ostat arvokortin,
sinun pitää ladata siihen vähintään 10 euroa.
Ensimmäisen latauksen jälkeen
voit ladata korttiin haluamasi summan.
Voit ladata korttiin esimerkiksi 10 tai 20 euroa.
Voit ladata korttiin enintään 200 euroa.
Korttiin lataamasi rahasumma riippuu siitä,
kuinka paljon haluat käyttää korttia.

Voit ladata korttiin rahaa bussissa,
paikoissa, joissa kortteja myydään
tai internetissä.

Internetissä voit ladata korttiin 20 euroa.
Kun olet ladannut korttiin rahaa internetissä,
kortti pitää aktivoida.
Näin lataamasi rahasumma
siirtyy bussikorttiisi.
Voit aktivoida kortin bussissa
tai joukkoliikenteen palvelutoimistossa.
Joukkoliikenteen palvelutoimisto on Turun keskustassa.
Sieltä voit myös ostaa kortin
tai ladata korttiisi rahaa.
Voit aktivoida kortin myös
Föliin kuuluvien kuntien palvelupisteillä.
Föli tarkoittaa Turun seudun joukkoliikennettä.
Föliin kuuluvat kunnat ovat

Turku, Kaarina, Raisio, Naantali, Lieto ja Rusko.

Voit aktivoida kortin myös itse.

Kortin voi aktivoida aktivointipisteellä.

Aktivointipiste on

joukkoliikenteen palvelutoimiston ikkunassa.

Kun olet ladannut korttiin rahaa,

voit käyttää sitä kolmen vuoden ajan.

Jos lataat korttiin esimerkiksi 10 euroa,

sinun pitää käyttää se kolmen vuoden sisällä.

2. HALTIJAKOHTAISET ARVOKORTIT

Haltijakohtainen kortti tarkoittaa, että

kuka vain samaan tai alempaan ikäryhmään kuuluva henkilö

voi käyttää korttia.

Ikäryhmiä ovat esimerkiksi lapset, nuoret ja aikuiset.

Arvokortti tarkoittaa,

että voit maksaa kortilla yksittäisiä bussimatkoja.

Yksittäisen bussimatkan hinta riippuu siitä,

mihin aikaan päivästä käytät bussia.

Bussimatka on kalliimpi yöllä kuin päivällä.

Yhdellä maksulla voit matkustaa bussilla kahden tunnin ajan

niin monta kertaa kuin haluat.

2.1. AIKUISTEN ARVOKORTTI

Aikuisten arvokortti on tarkoitettu 20-vuotiaille ja siitä vanhemmille.

Voit maksaa kortilla oman matkan lisäksi myös kahden muun henkilön matkan.

Kahden muun henkilön pitää kuulua samaan tai alempaan ikäryhmään.

Jos maksat kahden muun henkilön matkat omasi lisäksi, sinun pitää näyttää korttia bussissa kolme kertaa.

Kortti näytetään bussissa olevaan kortinlukijaan.

Yhdellä maksulla voit matkustaa bussilla

kahden tunnin ajan niin monta kertaa kuin haluat.

Sinun pitää näyttää korttia bussissa vain kerran, jos vaihdat bussia.

Tällöin myös kahden muun kortillasi matkustavan matkat on maksettu.

Bussimatkojen hinnat:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
2,20 euroa	2,20 euroa	3,20 euroa

2.2. RYHMÄARVOKORTTI

Ryhmäarvokortilla voit maksaa oman matkasi lisäksi enintään 30 samaan tai alempaan ikäryhmään kuuluvien matkat.

Ryhmäarvokortteja on aikuisille ja lapsille.

Lasten ikäryhmässä ovat alle 15-vuotiaat lapset.

Aikuisten ikäryhmässä ovat 20-vuotiaat ja sitä vanhemmat.

Matkan hinta riippuu kortin omistajasta.

Jos sinulla on aikuisten ryhmäarvokortti, kaikkien matkat maksavat aikuisten lippujen verran.

Jos vaihdat bussia,

sinun pitää näyttää korttia bussissa vain kerran.

Kortti näytetään bussissa olevaan kortinlukijaan.

Tällöin myös muiden kortillasi matkustavien matkat on maksettu.

3. HENKILÖKOHTAINEN ARVOKORTTI

Arvokortti tarkoittaa,

että voit maksaa kortilla yksittäisiä bussimatkoja.

Henkilökohtainen arvokortti tarkoittaa korttia,

jolla voit maksaa vain oman matkasi.

Yksittäisen bussimatkan hinta riippuu siitä,

mihin aikaan päivästä käytät bussia.

Bussimatka on kalliimpi yöllä kuin päivällä.

Kun olet maksanut bussimatkasi,
voit matkustaa bussilla kahden tunnin ajan
niin monta kertaa kuin haluat.

3.1. LASTEN ARVOKORTTI

Lasten arvokorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada lasten arvokortin,
jos olet 15-vuotias tai sitä nuorempi.

Voit saada lasten arvokortin,
jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai
Ruskolla.

Voit saada sen myös,
jos olet kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Bussimatkojen hinnat:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,10 euroa	1,10 euroa	2,10 euroa

3.2. NUORTEN ARVOKORTTI

Nuorten arvokorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada nuorten arvokortin,
jos olet 15–19-vuotias.

Voit saada nuorten arvokortin,

jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit saada sen myös, jos olet kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Bussimatkojen hinnat:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,70 euroa	1,45 euroa	2,70 euroa

3.3. OPISKELIJOIDEN ARVOKORTTI

Opiskelijoiden arvokorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada opiskelijoiden arvokortin, jos olet 20–30-vuotias opiskelija.

Jos olet yli 30-vuotias, voit saada opiskelijoiden arvokortin.

Saat opiskelijoiden arvokortin, jos saat Kelalta opintotukea.

Voit saada opiskelijoiden arvokortin, jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit saada sen myös, jos olet kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Voit käyttää korttia siitä lähtien,

kun aloitat koulun syksyllä.

Voit käyttää korttia seuraavaan syksyyn asti.

Sinun pitää todistaa joka syksy,
että olet opiskelija.

Seuraavissa paikoissa voit todistaa,
että olet opiskelija:

joukkoliikenteen palvelutoimisto,

yhteispalvelu Monitori ja

Föliin kuuluvien kuntien palvelupisteet.

Kun menet todistamaan, että olet opiskelija,

sinulla pitää olla koulusi leima hakemuksessa tai opiskelijakortti.

Jos sinulla ei ole opiskelijakorttia,

ota mukaan hakemus, jossa on koulusi leima ja allekirjoitus.

Opiskelijakorttissasi pitää olla voimassa oleva lukuvuositarra.

Se on tarra, joka sinun pitää ostaa

opiskelijakorttiisi kerran vuodessa.

Bussimatkojen hinnat:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,70 euroa	1,45 euroa	2,70 euroa

3.4. SENIOREIDEN ARVOKORTTI

Senioreiden arvokorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Olet seniori, jos olet 65-vuotias

tai sitä vanhempi.

Voit saada senioreiden arvokortin,
jos olet kirjoilla Turussa, Kaarinassa, Raisiossa,
Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Bussimatkojen hinnat:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,70 euroa	1,45 euroa	2,70 euroa

3.5. VAMMAISTEN JA SAATTAJAAN OIKEUTETTUIJEN ARVO- KORTTI

Voit saada vammaisten ja saattajaan oikeutettujen kortin,
jos olet vammainen tai saattajaan oikeutettu.

Sinulla pitää olla lääkärintodistus,
että olet vammainen tai saattajaan oikeutettu.

Saattajaan oikeutettu tarkoittaa, että
joku toinen henkilö pääsee kanssasi bussiin ilmaiseksi.

Voit saada vammaisten arvokortin,
jos olet kirjoilla Turussa, Kaarinassa, Raisiossa,
Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit saada saattajaan oikeutettujen arvokortin,
jos olet kirjoilla Turussa, Kaarinassa, Raisiossa,
Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Kuljettaja näkee bussissa,
onko kortti saattajaan oikeutettujen arvokortti.

Bussimatkojen hinnat:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,70 euroa	1,45 euroa	2,70 euroa

4. KAUSIKORTIT

Voit ottaa kausikortin yhdeksi kuukaudeksi,
kolmeksi kuukaudeksi tai puoleksi vuodeksi.

Kausikortti tarkoittaa, että voit käyttää korttia
niin monta kertaa kuin haluat.

Jos otat kortin kuukaudeksi,
voit käyttää korttia kuukauden ajan
niin monta kertaa kuin haluat.

Kun kuukausi, josta olet maksanut, loppuu,
sinun pitää ladata korttiisi uusi kausi.

Uusi kausi tarkoittaa, että
maksat uudesta kuukaudesta.
Sen jälkeen voit käyttää korttiasi
taas kuukauden ajan.

Voit ladata uuden kauden ennen kuin vanha kausi on loppunut.
Uusi kausi alkaa, kun vanha kausi loppuu.
Voit ladata korttiin uuden kauden bussissa
tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata yhden tai kolmen kuukauden korttiin
uuden kauden myös internetissä.
Kun olet ladannut korttiin uuden kauden internetissä,
kortti pitää aktivoida.
Näin lataamasi uusi kausi
siirtyy bussikorttiisi.

Voit aktivoida kortin bussissa
tai joukkoliikenteen palvelutoimistossa.
Joukkoliikenteen palvelutoimisto on Turun keskustassa.
Sieltä voit myös ostaa kortin
tai ladata korttiisi rahaa.
Voit aktivoida kortin myös
Föliin kuuluvien kuntien palvelupisteillä.
Föli tarkoittaa Turun seudun joukkoliikennettä.
Föliin kuuluvat kunnat ovat Turku, Kaarina, Raisio,
Naantali, Lieto ja Rusko.

Voit aktivoida kortin myös itse.
Kortin voi aktivoida aktivointipisteellä.
Aktivointipiste on joukkoliikenteen palvelutoimiston ikkunassa.

Puolen vuoden kausikorttiin et voi
ladata uutta kautta internetissä.

Voit ladata puolen vuoden korttiin uuden kauden joukkoliikenteen palvelutoimistossa.

Joukkoliikenteen palvelutoimisto on Turun keskustassa.

Voit ladata uuden kauden myös

Föliin kuuluvien kuntien palvelupisteillä.

Föli tarkoittaa Turun seudun joukkoliikennettä.

Föliin kuuluvat kunnat ovat Turku, Kaarina, Raisio, Naantali, Lieto ja Rusko.

Voit ladata yhden kuukauden ja

kolmen kuukauden kausikortteihin lisäpäiviä.

Lisäpäivät tarkoittavat,

että voit käyttää korttiasi,

kun sen kausi loppuu.

Lisäpäivien hinta riippuu ikäryhmästäsi.

Esimerkiksi aikuisilla kymmenen lisäpäivää maksaa 20 euroa.

Voit ladata lisäpäiviä,

kun korttisi kausi on vielä voimassa.

Kun menet bussiin,

painat korttisi kortinlukijaan.

Tällä tavalla maksat matkasi.

Kausi on voimassa,

kun bussin kortinlukija näyttää vihreää valoa.

Kortinlukija näyttää vihreää ja keltaista valoa,

jos voit käyttää korttiasi enää viitenä päivänä.

Tämän jälkeen kausi loppuu.

5. HALTIJAKOHTAISET KAUSIKORTIT

5.1. AIKUISTEN KAUSIKORTTI

Aikuisten kausikortti on haltijakohtainen.

Se tarkoittaa, että kuka tahansa voi käyttää aikuisten kausikorttia.

Voit ostaa aikuisten kausikortin, jos olet 20-vuotias tai sitä vanhempi.

Voit maksaa kortin latauksen bussissa tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata kortin myös internetissä.

Voit ostaa korttiisi lisäpäiviä.

Puolen vuoden korttia et voi ladata internetissä.

Puolen vuoden korttiin et voi ostaa lisäpäiviä.

Aikuisten kausikortin hinta

	Normaali lataus	Lataus internetissä	10 lisäpäivää
1 kuukausi	52 euroa	49 euroa	20 euroa
3 kuukautta	140 euroa	130 euroa	20 euroa
Puoli vuotta	260 euroa	-	

6. HENKILÖKOHTAISET KAUSIKORTIT

6.1. LASTEN KAUSIKORTTI

Lasten kausikorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada lasten kausikortin,
jos olet 15-vuotias tai sitä nuorempi.

Voit saada lasten kausikortin,
jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa,
Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit saada sen myös, jos olet
kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Voit maksaa sen bussissa
tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata kortin myös internetissä.

Kuukauden kortti on halvempi,
jos maksat sen internetissä.

Voit ostaa korttiisi lisäpäiviä.

Lasten kausikortin hinta

	Normaali lataus	Lataus internetissä	10 lisäpäivää
1 kuukausi	26 euroa	23 euroa	10 euroa

6.2. NUORTEN KAUSIKORTIT

Nuorten kausikorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada nuorten kausikortin,
jos olet 15–19 –vuotias.

Voit saada nuorten kausikortin,
jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai
Ruskolla.

Voit saada sen myös, jos olet
kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Voit ladata kortin bussissa
tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata kortin myös internetissä.

Kuukauden kortti on halvempi,
jos lataat kortin internetissä.

Voit ostaa korttiisi lisäpäiviä.

Nuorten kausikortin hinta

	Normaali lataus	Lataus internetissä	8 lisäpäivää
1 kuukausi	36 euroa	33 euroa	10 euroa

6.3. OPISKELIJOIDEN KAUSIKORTTI

Opiskelijoiden kausikorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada opiskelijoiden kausikortin,
jos olet 20–30 -vuotias opiskelija.

Jos olet yli 30-vuotias,
voit saada opiskelijoiden kausikortin.

Saat opiskelijoiden kausikortin,
jos saat Kelalta opintotukea.

Voit saada opiskelijoiden kausikortin,
jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai
Ruskolla.

Voit saada sen myös, jos olet
kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Voit käyttää korttia siitä lähtien,
kun aloitat koulun syksyllä.

Voit käyttää korttia seuraavaan syksyyn asti.

Sinun pitää todistaa joka syksy,
että olet opiskelija.

Seuraavissa paikoissa voit todistaa,
että olet opiskelija:

joukkoliikenteen palvelutoimisto,
yhteispalvelu Monitori ja
Föliin kuuluvien kuntien palvelupisteet.

Kun menet todistamaan, että olet opiskelija,
sinulla pitää olla koulusi leima hakemuksessa tai opiskelijakortti.

Jos sinulla ei ole opiskelijakorttia,
ota mukaan hakemus,
jossa on koulusi leima ja allekirjoitus.

Opiskelijakorttissasi pitää olla voimassa oleva lukuvuositarra.

Se on tarra, joka sinun pitää ostaa

opiskelijakorttiisi kerran vuodessa.

Kun lopetat opiskelun,

sinun pitää vaihtaa korttisi aikuisten kausikortiksi.

Voit ladata kortille rahaa bussissa

tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata kortin myös internetissä.

Kuukauden kortti on halvempi,

jos lataat sen internetissä.

Voit ostaa korttiisi lisäpäiviä.

Opiskelijoiden kausikortin hinta

	Normaali lataus	Lataus internetissä	8 lisäpäivää
1 kuukausi	36 euroa	33 euroa	10 euroa

6.4. SENIORIEN KAUSIKORTTI

Senioreiden kausikorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Olet seniori, jos olet 65-vuotias

tai sitä vanhempi.

Voit saada senioreiden kausikortin,

jos olet kirjoilla Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit ladata kortin bussissa
tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata kortin myös internetissä.

Kuukauden kortti on halvempi,
jos lataat sen internetissä.

Voit ostaa korttiisi lisäpäiviä.

Senioreiden kausikortin hinta

	Normaali lataus	Lataus internetissä	8 lisäpäivää
1 kuukausi	36 euroa	33 euroa	10 euroa

6.5. VAMMAISTEN JA SAATTAJAAN OIKEUTETTUJEN KAUSIKORTTI

Voit saada vammaisten ja saattajaan oikeutettujen kortin,
jos olet vammainen tai saattajaan oikeutettu.

Sinulla pitää olla lääkärintodistus, että
olet vammainen tai saattajaan oikeutettu.

Saattajaan oikeutettu tarkoittaa, että
joku toinen henkilö pääsee kanssasi bussiin ilmaiseksi.

Kuljettaja näkee bussissa,
onko kortti saattajaan oikeutettujen kausikortti.

Voit saada vammaisten kausikortin,

jos olet kirjoilla Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit saada saattajaan oikeutettujen kausikortin, jos olet kirjoilla Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit ladata kortin bussissa tai paikoissa, joissa kortteja myydään.

Voit ladata kortin myös internetissä.

Kuukauden kortti on halvempi, jos lataat sen internetissä.

Voit ostaa korttiisi lisäpäiviä.

Vammaisten ja saattajaan oikeutettujen kausikortin hinta

	Normaali lataus	Lataus internetissä	8 lisäpäivää
1 kuukausi	36 euroa	33 euroa	10 euroa

7. ERIKOISKORTIT

Erikoiskortit ovat jatkuvasti voimassa.

Kun ostat erikoiskortin,

teet sopimuksen joukkoliikennetoimiston kanssa.

7.1. KESTOKORTTI

Voit saada kestokortin,

jos olet 20-vuotias tai sitä vanhempi.

Kestokorttia voi käyttää kuka tahansa.

Kestokortti on jatkuvasti voimassa.

Kestokortin hinta

Puoli vuotta	Vuosi
260 euroa	520 euroa

7.2. VAPAAKORTTI

Vapaakortti on jatkuvasti voimassa.

Vapaakorttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada vapaakortin, jos olet

sotainvalidi,

rintamaveteraani tai

vammainen ja käyt töissä.
Haitta-asteesi pitää olla 60 prosenttia
tai enemmän.

Sinun pitää todistaa, että olet rintamaveteraani.
Voit todistaa sen sotilaspassilla
tai erillisen kortin tunnusleimalla.
Erillisiä kortteja ovat valkoinen kortti, keltainen kortti,
sininen kortti ja Kela-kortti,
jossa on kuvasi ja R-kirjain.

Voit ladata vapaakortin
vain Turun joukkoliikenteen palvelutoimistossa.
Turun joukkoliikenteen palvelutoimisto
on Turun keskustassa.

8. KOULUMATKATUKIKORTTI

Voit saada koulumatkatukikortin, jos opiskelet ammattikoulussa tai lukiossa.

Voit hakea Kelalta koulumatkatukea, jos koulumatkasi on yli 10 kilometriä.

Koulumatkatukikortti on kuukauden kausikortti. Saat ensimmäisen kuukauden ilmaiseksi.

Koulumatkatukikortin hinta

1 kuukausi

36 euroa

9. TUPLA-KORTIT

Lataat tupla-korttiin yhden kuukauden kausikortin hinnan.

Käytät tupla-korttia aluksi arvokorttina.

Kortti on arvokortti siihen asti, että kausikortin hinta täyttyy.

Jos tekemiesi matkojen hinta kuukauden aikana on enemmän kuin kuukauden kausikortti, tupla-kortti toimii kausikorttina.

Voit maksaa tupla-kortilla

vain oman matkasi.

Yhdellä maksulla voit matkustaa bussilla

kahden tunnin ajan niin monta kertaa kuin haluat.

9.1. TUPLA-KORTIN LATAUS

Voit ladata tupla-korttiin uuden kauden

bussissa tai paikoissa,

joissa kortteja myydään.

Et voi ladata tupla-korttia internetissä.

Jos haluat ladata korttiin uuden kauden

ja kortilla on vielä rahaa,

rahat vähennetään uuden kauden hinnasta.

Jos kortilla on esimerkiksi viisi euroa jäljellä,
maksat uudesta kaudesta 5 euroa vähemmän.
Uusi kausi alkaa siitä,
kun käytät korttia seuraavan kerran.

9.2. AIKUISTEN TUPLA-KORTTI

Saat aikuisten tupla-kortin,
jos olet 20-vuotias tai vanhempi.
Kuka tahansa voi käyttää aikuisten tupla-korttia.

Kortti on aluksi arvokortti
eli maksat yksittäisistä bussimatkoista.
Kortti alkaa toimia kausikorttina,
kun olet maksanut yksittäisiä bussimatkoja
kausikortin hinnan verran.

Kortin hinta:

1 kuukausi

52 euroa

Hinnat, kun kortti toimii arvokorttina:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
2,20 euroa	2,20 euroa	3,20 euroa

9.3. NUORTEN TUPLA-KORTTI

Voit saada nuorten tupla-kortin,
jos olet 15–19 –vuotias.

Kortti on henkilökohtainen,
joten vain sinä voit käyttää sitä.

Kortti on aluksi arvokortti
eli maksat yksittäisistä bussimatkoista.
Kortti alkaa toimia kausikorttina,
kun olet maksanut yksittäisiä bussimatkoja
kausikortin hinnan verran.

Kortin hinta:

1 kuukausi
36 euroa

Hinnat, kun kortti toimii arvokorttina:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,70 euroa	1,45 euroa	2,70 euroa

9.4. OPISKELIJOIDEN TUPLA-KORTTI

Opiskelijoiden tupla-korttia voi käyttää vain sen omistaja.

Voit saada opiskelijoiden tupla-kortin,

jos olet 20–30 -vuotias opiskelija.

Jos olet yli 30-vuotias,

voit saada opiskelijoiden tupla-kortin.

Saat opiskelijoiden tupla-kortin,

jos saat Kelalta opintotukea.

Voit saada opiskelijoiden tupla-kortin,

jos asut Turussa, Kaarinassa, Raisiossa, Naantalissa, Liedossa tai Ruskolla.

Voit saada sen myös, jos olet

kirjoilla joissakin näistä paikoista.

Voit käyttää korttia siitä lähtien,

kun aloitat koulun syksyllä.

Voit käyttää korttia seuraavaan syksyyn asti.

Sinun pitää todistaa joka syksy,

että olet opiskelija.

Seuraavissa paikoissa voit todistaa,

että olet opiskelija:

joukkoliikenteen palvelutoimisto,

yhteispalvelu Monitori ja

Föliin kuuluvien kuntien palvelupisteet.

Sinulla pitää olla hakemus,

jossa on koulusi leima tai opiskelijakortti,

kun menet todistamaan,
että olet opiskelija.

Jos sinulla ei ole opiskelijakorttia,
ota mukaan hakemus, jossa on koulusi leima ja allekirjoitus.
Opiskelijakorttissasi pitää olla voimassa oleva lukuvuositarra.
Se on tarra, joka sinun pitää ostaa
opiskelijakorttiisi kerran vuodessa.

Kun lopetat opiskelun,
sinun pitää vaihtaa korttisi aikuisten kortiksi.

Kortti on aluksi arvokortti
eli maksat yksittäisistä bussimatkoista.
Kortti alkaa toimia kausikorttina,
kun olet maksanut yksittäisiä bussimatkoja
kausikortin hinnan verran.

Kortin hinta:

1 kuukausi
36 euroa

Hinnat, kun kortti toimii arvokorttina:

Normaali	Päivällä 9.00–12.59	Yöllä 23.00–04.00
1,70 euroa	1,45 euroa	2,70 euroa

10. MATKAILIJAKORTTI

Voit ottaa matkailijakortin,
jos käytät bussia vain silloin tällöin.

Jos ostat matkailijakortin yhdeksi päiväksi,
saat käyttää bussia yhden päivän ajan
niin paljon kuin haluat.

Jos käytät korttia ensimmäisen kerran yhdeksältä aamulla,
voit käyttää korttia siitä yhden päivän eteenpäin.

Matkailijakorttia voi käyttää myös yöllä.

Kortti kertakäyttöinen

eli voit ladata siihen päiviä vain kerran.

Jos haluat ostaa lisää päiviä,
tarvitset uuden kortin.

Et voi ostaa matkailijakorttia bussista.

Matkailijakorttien hinnat:

Yhden päivän kortti 7 euroa	Kahden päivän kortti 10 euroa
Kolmen päivän kortti 13 euroa	Neljän päivän kortti 16 euroa
Viiden päivän kortti 19 euroa	Kuuden päivän kortti 22 euroa

Viikon kortti

25 euroa

Kahden viikon kortti

31 euroa

11. HYVÄ TIETÄÄ

- Kortti maksaa 5 euroa.

- Maksat kortista 5 vain ensimmäisellä kerralla.

- Jos korttisi hajoaa 3 vuoden aikana

saat uuden kortin ilmaiseksi.

Kortissa täytyy olla tekninen vika,

että saat uuden kortin ilmaiseksi.

- Voit valita kortillesi suojakotelon.

Suojakotelo maksaa yhden euron.

Saat suojakotelon ilmaiseksi,

jos ostat uuden kortin.

- Henkilökohtaisella kortilla voit matkustaa vain sinä.

Sinun pitää todistaa kuka olet,

jos sitä pyydetään.

- Siirryt toiseen ikäryhmään,

kun vanhenet.

Voit esimerkiksi siirtyä nuorten ikäryhmästä aikuisiin.

Silloin lippujen ja korttien hinta muuttuu.

- Jos käytät korttia väärin,

tarkastaja tai kuski voi ottaa sen pois sinulta.

Esimerkiksi toisen ihmisen henkilökohtaisen kortin käyttäminen

on väärin.

- Korteista ei saa löytöpalkkiota.
Tämä tarkoittaa, että et saa rahaa,
jos löydät jonkun kortin.

- Jos korttisi katoaa,
et saa rahoja takaisin.
Menetät kortillasi olevat rahat.

- Kun lataat kortin,
saat kuitin.
Kuitti on hyvä säilyttää.
Kuitissa on korttisi numero.

Mukautuksen tekijä Lotta Kujala